

MHSZ DEBRECENI KÖNNYŰBÚVÁR KLUB BARLANGKUTATÓ SZAKOSZTÁLYA

/Bánkút térsége 1974. október 1. - 1984. január 1./

Czakó László - Szentesi Péter

ABSTRACT:

Czakó, L. - Szentesi, P.: MHSZ Skin-divers Club Debrecen Speleo Group

Report about the period from the 1st of October 1974 to the 1st of January 1984. The group being founded in 1974 /seat in Debrecen/ investigated the area between the Borovnyák and Lyukas-gerino in the Bükk Mountains and furtheron the Diabas Cave at Bánkút. Several works were carried out on the base of contracts by underwater cave-exploratory technios - first of all in the exploration fo thermal - and cold-water karstio springs. Their most important new finding was the discovery of the Diabas Cave, the name of which comes from the diabasio rock veins crossing the cave-corridors at several spots. The surveyed and estimated total length is 533 m, depth of the cave 156 m. The group performed bacteriological analyses of the water of the cave, and hydrogeological characteristics of the research area was analysed in details for the exploration of new cave-parts.

Az MHSZ Debreceni Könnnyűbúvár Klub Barlangkutató Csoportja 1974. október 1-én alakult meg, előbb mint a Kossuth Lajos Tudományegyetem Tóthfalusi Kollégium Barlangkutató csoportjával együttműködő csoport, majd a fenti csoport megszűnése után, mint önálló csoport folytatta tevékenységét Balás Anna vezetésével, akinek korai halála után a csoport vezetését Szenthe István vette át. 1981. szeptembertől Kókai János vezeti a csoportot.

A csoport 1976. július 7-én, valamint 1977. július 22-én Bánkút térségében a Borovnyák és a Lyukas-gerino között húzódnó viznyelősorra, valamint a Diabáz-barlangra kapott kutatási engedélyt, amely 1980. június 31-ig volt érvényes. Mivel jellegéből fakadóan egyéb kutatásai barlangi búvár, illetve búvár tevékenységek voltak, legnagyobb részük a Vizművek által megrendelt forrásfeltárás, kutatás, illetve forrásfoglalás. Ezek a munkák a következők voltak:

- Tapolcai Termál-forrás komplex vizsgálata, feltárása -30 m mélységig, a forrás osz-befoglalása,
- Szinva-forrás komplex felmérése, feltárása,
- Miskolctapolcai hidegvizes források /Olasz-kút/ komplex felmérése, vizsgálata, feltárása -24 m mélységig és osz-befoglalása,
- Szentgyörgy-forrás, diósgyőri Tavi-forrás felmérése, feltárása,
- Király-kút felmérése,
- Garadna-forrásban végzett felderítés,
- Szalajka-forrás felmérése, feltárása.

Felderítő merüléseket végeztünk: a Jávor-kúti-viznyelőbarlangban, Létrási-vizesbarlangban, István-lápai-barlangban, Bolhási-viznyelőbarlangban, az alsó-hegyi Frankbarlangban, Baradla Alsó-barlangban, valamint a romániai Ponor-forrás, Coiba Mare, Gura Apai, Coliba Chiobului, cotetul Dobrestilor, Astilev, Moara Jurjii, Körös révi barlangban. A Tauz-forrásban 1982 nyarán új romániai barlangi mélymerülési rekordot /-47 méter/ állítottunk fel.

Csurgó-kút-Bánkút-Csipkés-kút közti terület kutatása

A Csurgó-kút, illetve a Csipkés-kút felé futó, egy egyenesbe eső, de egymással ellentétes irányú két völgy jelenti a közettani határt a vulkanikus kőzetből - diabázból - álló Borovnyák és a mészkőből álló Lyukas-gerino között. A fenti réteghatár mentén nagy számú viznyelő és beszakadás alakult ki. A viznyelők gyűjtőterületét részben a diabáz vízzáró felszíne, részben a diabáz törmelékével borított felszínek

jelentik. Nagyobb oszapadék idején az agyaggal fedett mészkő felszínekről is folyik le viz a nyelők felé.

A munkák megkönnyítése érdekében a nyelők és beszakadások nyugatról kelet felé növekvő sorrendben számot kaptak:

Az objektum száma és típusa	Neve	Rövid jellemzése
1. Inaktív víznyelő	Egyes-barlang	Nagyobb méretű, kb. 20 m átmérőjű, 6 m mély, tölcsér alakú beszakadás, melynek déli oldalát mészkő, míg a többi oldalát talaj alkotja.
2. Időszakos víznyelőbarlang = bányaküti visszafolyó	Diabáz-barlang	Patakos barlang. Lásd a továbbiakban részletesen.
3. Inaktív víznyelő		Lapos fenekű, tölcsér alakú mélyedés, belévezető patakmederrel.
A 3. és 4. objektum között 4, esetleg 5 db 2-5 m átmérőjű, 20-30 cm mély, lapos, természetes eredetű bemélyedés, feltehetőleg kezdődő berogyás található.		
4. Berogyás		Tölcsér alakú mélyedés a talajban.
5. Berogyás	Vizbe-verem	"
6. Berogyás		Elnyújtott elipszis alaprajzú mélyedés a talajban.
7. Időszakos víznyelő		Lapos fenekű, tölcsér alakú mélyedés, belévezető patakmederrel.
8. Berogyás	Hegyes	Tölcsér alakú mélyedés a talajban. A terület legmélyebb berogyása, igen meredek falakkal.
9. Időszakos víznyelőbarlang	Kőbánya-barlang	Patakos barlang. Lásd a továbbiakban részletesen.
10. Berogyás		Tölcsér alakú mélyedés a talajban.
11. Berogyás		"
A 9-10-11. objektum egyetlen vízvezető árok hátravágódott nyelői.		
12. Zsomboly	Lyukas-gerincizsomboly	Egy kb. 15 m mély aknából és hozzácsatlakozó teremből áll.
13. Berogyás		Tölcsér alakú mélyedés a talajban.
14. Berogyás		"
15. Víznyelő	Csipkés-küti-víznyelő	Magas sziklafalak közt nyíló, rendszerint aktív víznyelő.
16. Berogyás		Tölcsér alakú mélyedés a talajban, alján kettő berogyással.
17. Berogyás		Tölcsér alakú mélyedés a talajban.
18. Berogyás		"
16-17-18. berogyás szorosan egymás mellett van, peremük egymással érintkezik.		

Az objektum száma és típusa	Neve	Rövid jellemzése
19. Berogyás		Kisméretű tálalakú mélyedés talajban
20. Berogyás		Tülosér alakú mélyedés a talajban
21. Berogyás		"

Bánkúti 2. sz. víznyelőbarlang = Diabáz-barlang

Az 1960-as években a miskolci Bányász Barlangkutató Csoport Várszegi Sándor vezetésével megbontja a víznyelőt, a bejutás reményében. A bontás az eltűnő víz mentén történt, a járatot kitöltő kőtörmelék kirámolásával, mely járat a sziklafalba befelé húzódik. Mivel a járat lefelé fokozatosan elszűkült, a bontást abba kellett hagyniuk. 1975 tavaszán Szabó József /MEAFK/ elkezdte bontani a sziklafalba befelé húzódó eltömődött barlangjáratot, ott, ahol a víz eltűnik, s amit a Bányász barlangkutatók annak idején kibontottak, de azután újra eltömődött. 1975 szeptemberében Balás Anna, a Debreceni MHSZ barlangkutatóit szervezi, míg Börosök Péter és Szenthe István a budapesti barlangkutatókat mozgósítja a térségben lévő víznyelők bontására. A táboron a budapesti Spartacus TE barlangkutatói, a MEAFK és az MHSZ Debreceni Könnyűbúvár Klub barlangkutatói vesznek részt. A Bánkúti-visszafolyót /2. sz. víznyelő/ a tapasztalatok alapján új helyen bontják a sziklafal tövében függőlegesen lefelé. A bontás eredménnyel járt, sikerült bejutni a barlangba.

1975 őszén több hétvégi akció keretében sikerült lépésről-lépésre feltárni a barlangot, a ma is ismert kiterjedésében. E munkákban az MHSZ Debreceni Könnyűbúvár Klub, a budapesti Spartacus TE, FTC és VITUKI barlangkutatói vettek részt. Legkiemelkedőbb feltárás a Szép-ág megtalálása volt /Lukács László/.

A Diabáz-barlang jelenlegi hossza a felmért és a becsült hosszúságú szakaszok alapján kerekén 530 m, ami az alábbi részadatokból áll össze:

	Felmérés alapján /m/	Becsülés
Főág hossza a 20 évesek terméig	125	-
Főág hossza a 20 évesek termétől a végpontig		120
Szép-ág hossza	188	-
Különböző oldalágak hossza	-	100
Összesen:	313	220
mindösszesen:	533 méter	

A Diabáz-barlang jelenlegi mélysége a felmért és a becsült mélységű szakaszok alapján kerekén 150 m. Ez a mélység az alábbi részadatokból áll össze:

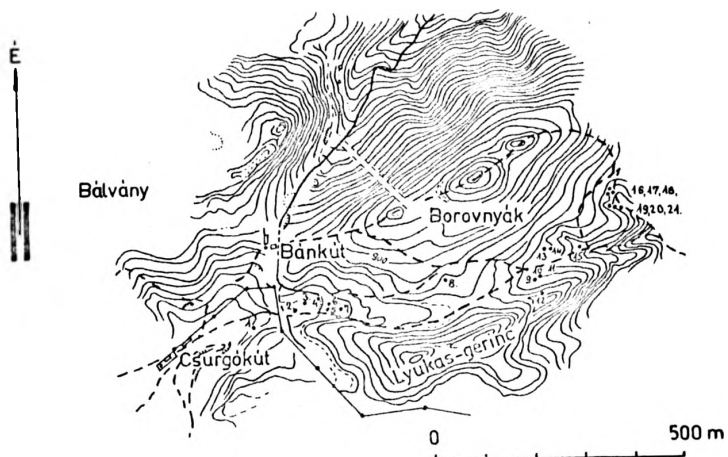
A barlang felmért mélysége a bejáratától a Vizesés-akna aljáig	106 m
A barlang becsült mélysége a Vizesés-akna aljától a végpontig	50 m
Összesen:	156 m

Egyes-barlang

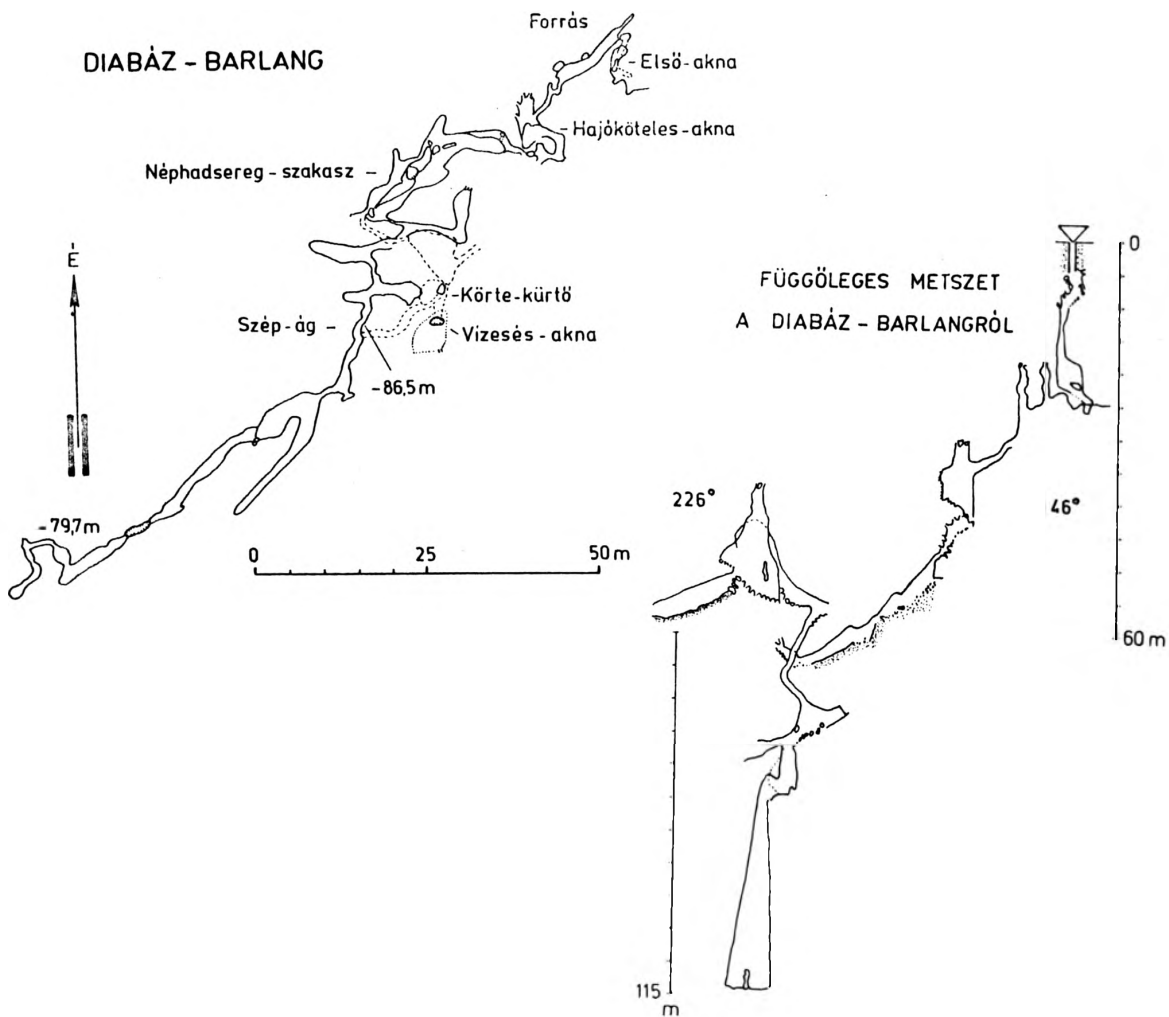
1980-ban bontottuk ki, majd 1981-ben és 1982-ben is dolgoztunk rajta.

A barlang a Borovnyák és a Lyukas-gerinc közt induló völgy DK-i oldalában, a Bálvány D-i oldalában lévő nagy rét szélén található. A barlang, egy, a meredek hegyoldal és a lapos völgy határán lévő, közel szabályos kör alaprajzú tülosér alakú mé-

BÁNKÚT TÉRSÉGE (2. OBJEKTUM: DIABÁZ BARLANG)

DIABÁZ - BARLANG

lyedés alján, oldalról nyílik. Mivel a tölcsér alakú mélyedés felső pereme csak kb. 20 cm-rel van a völgy idomvonala felett, nagyobb esőzések, hóolvadások idején, ha a víz gátat rak le útjában, az elgátolt víz be tud folyni a tölcsérbe. Jól fejlett vízbefolyás azonban nem figyelhető meg a tölcsér alakú mélyedés peremén, vagy oldalán.

A barlangjárat ferdén lefelé vezet, mennyezetét és oldalait szálkő, talpát kőtörmelék alkotja. Elsődleges formáit felszinközeli voltának megfelelően erősen módosították a kifagyások. Az alsó részén megfigyelhető elsődleges lekerekített oldási formák a Diabáz-barlang Szép-ágának formáival megegyezők.

A bánkúti 5. sz. beszakadás = Vizbe-verem

A beszakadás bontása a MEAFK 1975. évi nyári tábora során kezdődött meg, de a második napon a kutatóaknába beszivárgó és ott meggyülő víz a további munkákat megakadályozta.

Az 1976. évi nyári tábor során új helyen bontották a beszakadást. A kutatóakna egyik oldaláról a mészkőfalat követve 8 m mélyen még nem érték el a nyitott üreget.

A bánkúti 9. sz. víznyelő = Kőbánya-víznyelőbarlang

A beszakadás bontása a MEAFK 1975. évi nyári tábora során kezdődött meg. Eredmény: 3 m mély akna. A munka folytatódott az 1975. őszi táboron. Eredménye: 5 m mély akna. Az 1976. évi nyári táborunk során sikerült 9 m mélységben barlangjáratba jutni, jelenlegi mélységre 25 m.

A víznyelő nevét a mélyművelésszerű kőtermelésről, bányászatról kapta.

Az MHSZ Debreceni Könyvbúvár Klub Barlangkutató Szakosztályának tagjai a feltáró tevékenységen kívül vizsgálták a bánkúti víznyelőkbe befolyó, ill. átfolyó vizek mennyiségét, minőségét, valamint a barlangokból elfolyó vizeket.